

A NIKÁPOLYI CSATAMEZŐTŐL RAGUZÁIG

ZSIGMOND KIRÁLY MENEKÜLÉSÉNEK MAGYAR EMLÉKEI A BALKÁNON ÉS VELENCÉBEN

A majd' 400 éven át tartó magyar–török háborúskodás legjelentősebb csatáinak dátumaira pillantva észrevehetjük, hogy bennük a 6-ra végződő évszámok egymás után többször is előfordulnak: 1396 – nikápolyi csata; 1456 – nándorfehérvári diadal; 1526 – mohácsi vész; 1566 – Szigetvár eleste (Zrinyi kirohanása); 1596 – mezőkeresztesi ütközet; 1686 – Buda visszavétele. Ily módon 2016-ban egyidejűleg hat nevezetes, középkori történelmünk alakulására döntő befolyást gyakorló hadiesemény kerek évfordulójáról emlékezhetünk meg. Az „évfordulós” magyar–török összecsapások számos, felfedezésre érdemes emlékhelyére bukkanhatunk Európa-szerte, az írországi Dublintól kezdve Nancy és Bécs híres múzeumain át egészen Isztambulig

A legjelentősebb ütközetek sorában az első a nikápolyi. A hozzá kötődő magyar vonatkozású tárgyi emlékek főként Isztambulban és Velencében fedezhetők fel. 620 éve az Al-Duna jobb partján magasodó, török kézen levő Nikápoly (ma: Nikopol, Bulgária) várának visszafoglalásáért vívott ütközetben (1396. szeptember 25.) a Luxemburgi Zsigmond magyar király vezette 90 ezer fős, külföldi és magyar kereszties lovagokból, kardforgató nemesekből és közkatonaiból álló, ám az ellenség erejét jócskán lebecsülő keresztény sereg súlyos vereséget szenvedett I. Bajazid szultán – az ostromlott erősség felmentésére érkező – 140 ezer fős hadától.

Az oszmánok diadalát megörökítő miniatúrák nagy részét az isztambuli Topkapi Múzeum őrzi. Közülük is figyelmet érdemel egy különleges, a csata előtti állapotot bemutató, aprólékos gondossággal készült kép, amelyen a korabeli művész az ellenség fenyegető készülődésével mit sem törődő, elbizakodott keresztény vitézeket ábrázolja (ágyú mellett szunyókáló tüzer, kedélyesen beszélgető lovas katonák, sátrak között sétálgató, kockajátékkal szórakozó lovagok). A szultánok dicső tetteit megörökítő könyvrítkaság, a Hünername 1588-ban készült miniatúráján már a tragikus következmények láthatók: az igazhitű szpáhi lovasok, élükön a méretes fehér turbánt viselő szultánnal diadalmasan törnek előre, sorra levágva a „hitetlenek” fejét, és a Dunába szorítva a megfutamodókat.

A tragikus kimenetelű ütközetből maga Zsigmond is csak üggyel-bajjal menekült meg. Életben maradását, ill. fogságba esésének elkerülését azoknak a velencei hajóknak köszönhette, amelyek Rodoszról a csatában részt vevő johannita lovagokat is

ELBIZAKODOTT VITÉZEK VÁRTÁK AZ ÖSSZECSAPÁST
A török kézen levő Nikápoly vára az ostrom előtt

(15. századi miniatúra, Topkapi Múzeum, Isztambul)

TESTÉVEL VÉDTE AZ URALKODÓT
Cillei Hermann gróf megmenti Zsigmond királyt az őt üldöző törökök elől

Hermann Knackfuss festményről készült fénykép (Dom in Svet, 1913. 1. sz.).

VAY TITUSZ KIMENEKÍTI ZSIGMONDOT A VESZTES NIKÁPOLYI CSATÁBÓL
A vajai várkastély nagytermének mennyezet-freskója sokban hasonlít Knackfuss festményére

(Lohr Ferenc, 1896)

szállították Bizánc érintésével a Fekete-tengeren át, majd felfelé a Dunán Nikápolyig. A legenda szerint a királyt az ellenségtől a kíséretében lévő, hozzá mindvégig hű főurak (Cillei Hermann horvát-szlavón bán, Garai Miklós nádor, Kanizsai János esztergomi érsek, Perényi Péter országbíró) óvták meg, akik testüikkel védték az uralkodót, hogy épségben eljusson a Dunán rá várakozó velencei gályáig. Ezt a pillanatot örökítette meg a romantikus stílusú Hermann Knackfuss (1848–1915) német festő „Cillei Hermann gróf megmenti Zsigmond királyt az őt üldöző törökök elől” című képén. A szájhangomány Zsigmond megmentésének hőstettét egy

magyar vitéz nevéhez is köti. Erről tanúskodik a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Vaja várkastélyának nagytermében található, a Knackfuss-festményhez sokban hasonlító mennyezetfreskó: az ifjú magyar nemes, Vay Titusz a lovával vízbe gázoló Zsigmondot menekíti ki a csatából (Lohr Ferenc alkotása, 1896).

Zsigmond és kísérete a Dunán és a Fekete-tengeren áthajózva érkezett végül Konstantinápolyba. A folyamatos török fenyegetésnek kitett Bizánci Birodalom fővárosában találkozott II. Manuel császárral, akinek segítséget ígért az oszmánok elleni harcokhoz. Zsigmond mindíg remekül tudta

TOMMASO MOCENIGO (1343–1423)

A Velencei Köztársaság magas életkort megért 64. dózséja meredeken ívelő katonai karrierjét nem csekély mértékben a 14. század végén és a 15. század elején meg-megismétlődő magyar–velencei háborúskodásnak köszönheti. Már 35 évesen hadihajó-parancsnok volt, s eredményesen harcolt a Velencei Köztársaság adriai-tengeri hatalmának megtörése céljából megkötött magyar–genovai szövetség ellen az ún. chioggiai háborúban (1378–1381). Nem kis részben neki volt köszönhető, hogy Nagy Lajos magyar király szárazföldi seregének és a Genovai Köztársaság hadiflottájának harapófogójából Velencének végül sikerült kiszabadulnia. Másfél évtized múlva a tehetséges hadvezér már – jó pénzért – 44 velencei gályával szállította a keresztény lovagokat és zsoldosokat a Fekete-tengeren át, a Dunán felfelé Nikápoly ostromához, hogy azután – szintén busás összegért – ugyanezekkel a hajókkal menekítse az életben maradtakat hazájukba a vesztes ütközet után. Különösen jó üzletnek bizonyult Mocenigo számára a hazaszállítását gavallér módon meghaláló Luxemburgi Zsigmond magyar földre juttatása.

15 évvel később a Magyar Királyság és a Velencei Köztársaság ismét ellenségek lettek. A német-római birodalmi császári korona megszerzésére áhító Zsigmond ekkor ki akarta terjeszteni a hatalmát a Velence fennhatósága alá tartozó Friulira és az Adriai-tenger északi medencéjére. Természetesen Velence nem hagyhatta Zsigmond és szövetségesei tervének megvalósulását, és az 1411–1413 között vívott magyar–velencei háborúban a Zsigmond hadai által meghódított észak-itáliai városokat a Köztársaság szárazföldi erői fokozatosan visszafoglalták.

A hadakozást 5 évre szóló békeszerződés zárta le, ám annak lejártával az ekkor már Tommaso Mocenigo dózse vezette, megerősödött Velencei Köztársaság haladéktalanul offenzívát indított a még idegen kézen lévő területeinek visszafoglalására. Az 1418–1420 közötti újabb magyar–velencei háborúban a Köztársaság sikerrel szerezte vissza Feltre, Belluno, Aquileia és Udine városát, valamint Dalmácia addig magyar kézen levő erősségeit (Spalato, Cattaro). Az időközben a csehországi huszitákkal, valamint a Balkánon előretörő törökökkel egyidejűleg hadakozó Zsigmond ugyanis egyáltalán nem volt felkészülve egy harmadik háború megvívására, amelyet pénzelni is képtelen lett volna.

A Mocenigo nemzetség első dózséja közel egy évtizeden át töltötte be a Köztársaság legmagasabb tisztségét, mielőtt 80 éves korában eltávozott az élők sorából. 1500 körül készült díszes síremléke (Pietro Lamberti alkotása) Velencében a Santi Giovanni e Paolo-templomban található. Az elhunyt dózse márványból kifaragott, fekvő alakja alatti 10 soros latin sírfeliraton Magyarország neve is szerepel. A felirat magyarul: „Ez a kis urna a híres Mocenigo nemzetségbeli Tamást, a bátor dózsét rejti. Komoly volt és szerény, az igazság bajnoka, a szenátus éke, a velenceiek nevét a csillagokba repítette. A németek nagy hajóhadát elpusztította a tengeren, Treviso, Ceneda, Feltre városát visszahódította. Magyarország haragját lecsillapította, leigázta Friuliban levő Cadorét, Spalatót, a kalózok elpusztításával megnyitotta az eddig elzárt tengert. A hazája győzelmeiben megfáradt lelke méltán került az égbe”. (Vladár Zsuzsa fordítása.) A Luxemburgi Zsigmond sikeres megmenekülését és hazajutását lehetővé tevő Tommaso Mocenigo regnálása idején zárult le végleg a magyar–velencei háborúskodás több évszázados időszaka.

TOMMASO MOCENIGO SÍREMLÉKE
a velencei Szent János és Pál-templomban.
Katonai karrierjét a magyar–velencei háborúskodás
nagy mértékben elősegítette

A NIKÁPOLYI VÁR MARADVÁNYAI
NAPJAINKBAN
620 éve, az utolsó keresztény
háborúban kísérelték meg
visszafoglalni

VELENCÉNEK HOL ELLENSÉGE,
HOL SZÖVETSÉGESE VOLT
Luxemburgi Zsigmond magyar király,
Albrecht Dürer 1509 körül készült
festményén

az ő hazatérésének útját kellene biztosítani...

Miután nem kapott hajókat a lovagrendtől, közel egy hónapi ott-tartózkodás után a várost korábban felmentő Tommaso Mocenigo velencei hadvezér parancsnoki hajóján utazott vissza az Égei- és az Adriai-tengeren át Magyarországra. A szüntelen pénzzavarban levő, ám az eladósodással nem sokat törődő Zsigmond e „mentőexpedícióért” gazdag jutalmat (évi 1000 dukát járadékot) ígért a városállamnak.

SZÖVEG ÉS KÉP: TINER TIBOR

HA
NAPELEM

OPERA
SOLAR
BAUER napelem rendszerek

